

מל' דקליפה, וליתי סיחון מלשון שיחה ודיבור . . וליתי ישראל שהם בתיקון וליפקו מסיחון".

וכמדובר כמ"פ שאמו"ר מבאר את פרטי הענינים ע"ד הקבלה, ואינו מבאר את ההוראה שיש ללמוד מענין זה בעבודת האדם — מכיון שסומך שיוכלו להבין זאת ע"פ המבואר בדרושי חסידות כו'.
וכפי שיתבאר לקמן.

כא. בפרקי אבות לומדים בשבת זו פרק שלישי, שהתחלתו "הסתכל בשלשה דברים כו'" — מספר הקשור במיוחד עם שבת חזון, שבו מראים לכאו"א את המקדש דלעתיד, ביהמ"ק השלישי.

והנה, מכיון שמשדלים לקשר כל דבר עם לימוד הרמב"ם — נתעכב על המשנה שבה נאמר "הכל לפי רוב המעשה"¹⁰³, שבענין זה מביא אדמו"ר הזקן באגה"ק¹⁰⁴ את דברי הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה, ולאחרי שמבאר זאת ע"ד החסידות — מקשר את פי' החסידות עם פי' הרמב"ם, כדלקמן.

ובזה — חידוש מיוחד: ידוע¹⁰⁵ שדרך הלימוד דחיבור נגלה וחסידות — נתחדשה ע"י אדמו"ר הצ"צ, משא"כ אצל אדמו"ר הזקן, הרי אף שחיבר הן את ספר התניא (חסידות) והן את ה"שולחן-ערוך" (נגלה), מ"מ, כל א' מהם הוא ספר (ולימוד) בפ"ע. אמנם, במקומות מסויימים מצינו ענין זה גם אצל אדמו"ר הזקן, וכן בענין הנ"ל — פירוש דברי המשנה "הכל לפי רוב המעשה" — מצינו באגה"ק (חלק רביעי דספר התניא) חיבור בין פירוש ע"ד הנגלה לפירוש ע"ד החסידות.

וכפי שיתבאר לקמן.

כב. בנוגע להלכות בית הבחירה — הנה מכיון שנמצאים עדיין בזמן הגלות, לכן נתעכב על הלכה בפרק א' שבה מדובר אודות אבן שנפגמה כו', שענין זה קשור עם כללות ענין החורבן, שכן, התחלת האפשרות לחורבן ביהמ"ק בכללותו היא — "אבן שנפגמה כו'".

וז"ל הרמב"ם¹⁰⁶: "כל אבן שנפגמה כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה הרי זו פסולה לכבש ולמזבח, שנאמר¹⁰⁷ אבנים שלכות תבנה את מזבח ה' . . וכן אבני ההיכל והעזרות שלימות היו".

וממשיך בהלכה שלאח"ז¹⁰⁸: "אבני היכל ועזרות שנפגמו או שנגממו פסולין כו'", ובהלכה שלאח"ז¹⁰⁹: "אבן שנפגמה או שנגע בה ברזל אחר שנבנית במזבח או בכבש אותה האבן פסולה כו'".

(103) משנה טז. (104) סכ"א. (105) ראה לקו"ש ח"ט ע' 250. ועוד. (106) פ"א הי"ד. (107) תבוא כו', ו. (108) הט"ו. (109) הט"ז.

והנה, בנוגע לפגימה באבן קודם שכנו בה, כותב הרמב"ם את שיעור הפגימה — "כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה", ואילו בנוגע לפגימה שאירעה לאחר שנכנה בה המזבח, או ההיכל ועזרות — לא כתב הרמב"ם מהו שיעור הפגימה.

וצריך עיון ובירור — האם שיעור זה ("כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה") קאי גם על פגימה באבני המזבח, ההיכל והעזרות (לאחר שניבנו), אלא שאין צורך לפרש זאת פעם נוספת, או שבנוגע לפגימת אבני המזבח, ההיכל והעזרות, לא נקט כל שיעור בדוקא, מכיון שהפגימה בהם היא בכל שהוא.

וכפי שיתבאר לקמן.

כג. ויש לקשר ענין זה עם התחלת שיעור היומי ברמב"ם¹¹⁰: "יין שנתנסך לעכו"ם אסור בהניי", והשונה ממנו כל שהוא לוקה מן התורה".

ובזה חידוש מיוחד — שבכל איסורי התורה אין לוקין אלא כאשר ישנו שיעור מסויים, אף שגם חצי שיעור אסור מן התורה (כפי שפוסק הרמב"ם¹¹¹ — כדעת ר' יוחנן¹¹²), ואילו כאן — "השונה ממנו כל שהוא לוקה מן התורה".

וטעם הדבר — מפני שהאיסור דייך נסך קשור עם עבודה זרה, כמ"ש הרמב"ם בהלכה שלאח¹¹³: "יין שנתנסך לה כזבת שקרב לה, וכיון שאיסור זה משום עכו"ם הוא, אין לו שיעור, שנאמר¹¹⁴ בעבודת כו"ם ולא ידבק בידך מאומה מן החרם", ולכן, "השונה ממנו כל שהוא לוקה מן התורה".

וכן כתב הרמב"ם בהל' ע"ז¹¹⁵: "בשר או יין או פירות . . (ש)הקריבונו לפני", נעשו תקרובת . . אסורין לעולם . . והאוכל ממנו כל שהוא לוקה".

וכותב הרגצ'ובי¹¹⁶: "ומש"כ רבינו כאן ובהל' ע"ז דגם על כ"ש לוקה, וכן ס"ל לרבינו גבי עיר הנדחת כמבואר בפ"ד ה"ז, ועיין מש"כ רבינו בהל' שבת פ"ח ה"ה ע"ש", ששם מצינו כמה ענינים שאיסור הוצאה בהם בכל שהוא, כמו: "פלפל כל שהוא . . ריח טוב כל שהוא . . גחלת כל שהוא" וכיו"ב. ומסיים הרגצ'ובי: "ועיין בשבת דף פ"ג ע"ב גבי הך דאמר שם אי לענין איסורא כו'. אך י"ל דזה הוה כמו ברי'".

ולכאורה אינו מובן:

(א) מהי השייכות שבין "כל שהוא" דייך נסך ל"כל שהוא" דאיסור הוצאה בשבת — בנוגע לאיסור הוצאה בשבת, ה"כל שהוא" אינו אלא בנוגע לדבר

¹¹⁰ (110) הל' מאכלות אסורות רפ"א. (111) הל' שביחת עשור פ"ב ה"ג. (112) יומא כג, ב ואילך.

(113) ה"ב. (114) ראה יג, יח. (115) פ"ז הט"ו. (116) צפע"נ על הרמב"ם הל' מאכלות אסורות כאן.

וזהו גם הקשר עם "המקלש דלעתיד" — שכן, מלבד היותו בית המקדש השלישי, במספר הסידורי, יש בו גם העילוי ד"שלישי" — שכולל את השנים שלפניו, כידוע¹⁶¹ שבביהמ"ק השלישי יהי' גם העילוי דבית ראשון ובית שני (וכן העילוי דמשכן), שזהו הענין ד"המשכן משכן — שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו"¹⁶², והרי "משכון" ענינו — שנוטלים אותו למשך זמן, ואח"כ מחזירים אותו בשלימותו.

והעיקר — שמהדיבור אורות ביהמ"ק השלישי נזכה שיבנה במהרה בימינו בפועל ממש, ובאופן ד"עיניך הרואות".

* * *

לא. הביאור בדברי הרמב"ם בשיעור היומי — בענין יין נסך:

בנוגע לאיסור דיין נסך — ס"ל להרמב"ם ש"איסור זה משום עכו"ם", איסור מן התורה, ועד כדי כך ש"אין לו שיעור, שנאמר בעבודת כו"ם ולא ידבק בידך מאומה מן החרס" (משא"כ לדעת הרמב"ן¹⁶³).

אמנם, הגדר ד"כל שהוא" בדין זה (יין נסך שאיסורו משום ע"ז) — שונה מהגדר ד"כל שהוא" שמצינו בנוגע לאיסור הוצאה בשבת:

ובהקדים: בגדר ד"כל שהוא" — ישנם ב' אופנים: (א) איסור שיש לו שיעור, אלא שישנם איסורים ששיעורם כזית וכיו"ב, וישנם איסורים ששיעורם "כל שהוא". (ב) איסור שאין לו שיעור, ובמילא — איסורו עצם ב"כל שהוא".

ונפק"מ לדינא (בין ב' אופנים אלו) — בנוגע למודר הנאה מדבר חשוב: אם נאמר שדבר זה יש לו שיעור, ושיעורו "כל שהוא" — הרי זה דבר חשוב, משא"כ אם נאמר שדבר זה אין לו שיעור — אינו דבר חשוב.

וזהו החילוק שבין הגדר ד"כל שהוא" בנוגע לאיסור הוצאה בשבת — לגדר ד"כל שהוא" בנוגע לאיסור ע"ז (ויין נסך):

איסור הוצאה בשבת — יש לו שיעור, אלא שישנם דברים מסויימים ששיעורם ב"כל שהוא", משא"כ האיסור דע"ז "אין לו שיעור", וא"כ, הגדר ד"כל שהוא" אינו מפני שזהו ה"שיעור" דאיסור זה, כי אם מפני שזהו איסור שאין לו שיעור, "מאומה", מלשון מה.

לב. ועפ"ז יש לבאר גם את דברי הרמב"ם בהלכות בית הבחירה — בענין אבן שנפגמה:

בפגימת האבן שבמזבח — יש שני דינים: (א) החיוב ד"אבנים שלימות

¹⁶¹ זח"ג רכא, א. ¹⁶² תנחומא פקודי ב. שמו"ר פנ"א, ג. הובא בפרש"ר פקודי. ¹⁶³ ראה רמב"ן לסהמ"צ מל"ת קצר.

תבנה את מזבח ה' אלקיך¹⁶⁴, שכן, אבן פגומה אינה שלימה. (ב) האזהרה ד"ונתצתם את מזבחותם וגו' לא תעשון כן לה' אלקיכם"¹⁶⁵ — שמזה מובן שכאשר יש פגימה במזבח הרי זה היפך הציור ד"לא תעשון כן לה' אלקיכם".

והנה, מכיון שהאזהרה ד"לא תעשון כן לה' אלקיכם" באה בהמשך ובקשר לציור ד"ונתצתם את מזבחותם וגו'", שלילת וביטול הענין דע"ז, מובן, שענין זה הוא ב"כל שהוא" — כשם שאיסור ע"ז הוא ב"כל שהוא", כלומר, שאפילו פגימה "כל שהוא" היא היפך הציור ד"לא תעשון כן לה' אלקיכם".

ועפ"ז: בנוגע לציור ד"אבנים שלימות" — ישנו שיעור במדת הפגימה שפוסלת את האבן מלהיות "שלימה", "כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה", ופחות מכאן — לא חשיב פגימה; משא"כ בנוגע לאזהרה ד"לא תעשון כן לה' אלקיכם" (היפך ושלילת הענין ד"מזבחותם תתוצון" שבע"ז) — אין שיעור בדבר, כלומר, אם ישנה המציאות דנתיצה ופגימה ב"כל שהוא", "מאומה", חל על זה הענין ד"לא תעשון כן לה' אלקיכם".

ויש לומר, שמטעם זה לא כתב הרמב"ם את השיעור "כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה" בנוגע לפגימה באבני היכל ועזרות ואבני מזבח (שבהלכות שלאח"ז) — כי הפגימה באבנים שכבר נעשו חלק מההיכל ומזבח יש בה גם הגדר ד"לא תעשון כן לה' אלקיכם" (מלבד הגדר ד"אבנים שלימות תבנה וגו'"), ומכיון שכן, אין שיעור בדבר, כי גם פגימה "כל שהוא" ("מאומה") היא היפך הענין ד"לא תעשון כן לה' אלקיכם".

לג. ויש לקשר זאת עם כללות הענין ד"בית הבחירה":

"בית הבחירה" ענינו — "המקום אשר יבחר ה'"¹⁶⁶, מעלת הבחירה¹⁶⁷. וידוע¹⁶⁸ ש"בחירה" אמיתית פירושה — לא מצד מעלת וחשיבות הדבר, כי אם בחירה עצמית, שאינה קשורה עם מעלה וחשיבות מסויימת.

ולכן, שלילת דבר שהוא היפך ענינו של ביהמ"ק — אבני ההיכל והמזבח שנפגמו — אין לו שיעור, כי:

דבר של מעלה וחשיבות — שייך לומר ששיעורו כך וכך, הן לטוב — שיעור שמחשיבו לענין ברכה אחרונה, וכיו"ב, והן למוטב — שיעור ביחס לדבר בלתי-רצוי, שאז יודעים ש"יצרו אנסו",

[ולדוגמא בנדו"ד — "כדי שתחגור בה הציפורן כסכין של שחיטה": ידוע הפתגם¹⁶⁹ שענין ה"צפרניים" צריך להיות מופנה כלפי עצמו, כדי שיוכל

¹⁶⁴ (164) תבואו כו. ו. וראה רמב"ם הל' ביהמ"ק שם הי"ז. הל' יסוה"ת פ"ו ה"ז. (165) ראה יב, ג' ד. (166) שם, יא. (167) ראה לקו"ש ח"ט ע' 143. לקו"ש ראה תשמ"ב ס"ז. וש"נ. (168) לקו"ש ח"ז ע' 89 הע' 80. וש"נ. (169) ראה "היום יום" — כ"ב אלול. אגרות קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תקכה. ח"ד ע' טו. סה"מ קונטרסים ח"א ע' רעג [ב].

להיות הענין ד"אין ושחט אלא ומשך" ¹⁷⁰ ביחס לעצמו, משא"כ ביחס לזולת — יש להזהר מכך עד קצה האחרון].

אמנם, דבר שאינו קשור עם מעלה וחשיבות, כי אם מצד ענין הבחירה — הרי לא שייך בזה ענין של "שיעור" כלל, שכן, אם ישנה מציאות כל שהיא ("מאומה") בניגוד לכך, הרי זה היפך ענין הבחירה כו'.

לד. כאן המקום להשלים את ביאור הענין דגיור בזמן הזה — בהמשך להמדובר בהתועדות שלפנ"ז ¹⁷¹:

נתבאר לעיל דיוק לשון הרמב"ם ¹⁷² "גר שמל וטבל ועדיין לא הביא קרבנו . . קרבנו עכבו להיות גר גמור ולהיות ככל כשרי ישראל" — שהקרבן אינו עושה את הגירות (שהרי לא נאמר שהקרבן "מגיירו", עושה אותו גר גמור). כי אם ש"עכבו להיות גר גמור", היינו, שגם כאשר ישנו קרבן נעשה הגיור ע"י מילה וטבילה בלבד, אלא שכל זמן שלא הביא קרבנו, הרי אי-הבאת הקרבן "מעכבו להיות גר גמור".

דוגמא לדבר: מילת עבדיו מעכבתו מאכילת הפסח ¹⁷³. והרי פשיטא שלא נפעל דבר במציאותו של היהודי (בהגברא) ע"י מילת עבדיו, כי אם שמעכבתו מאכילת הפסח.

ועפ"ז נתבאר מה שבזמן הזה נעשה "גר גמור" ע"י מילה וטבילה בלבד — כי: בזמן הזה, כשאין קרבן ע"פ תורה — אין עיכוב, ולכן, ע"י מילה וטבילה נעשה "גר גמור", ללא כל חסרון, ובלשון הרגצ'ובי ¹⁷⁴: "לא מחסר כלל".

כלומר: אין הכוונה שע"י מילה וטבילה נעשה כישראל לשאר דברים, וע"י הקרבן נעשה כישראל גם לגבי אכילת קדשים, ובמילא, כאשר לא הקריב קרבן (בזמן הזה) אין עליו דין ישראל לגבי קדשים ¹⁷⁴, ועד שלגבי קדשים דינו כבן נח ¹⁷⁵ — שהרי מלשון הרמב"ם מוכח שהקרבן אינו עושה את הגיור, אפילו לא ביחס לאכילת קדשים, כי אם עיכוב בלבד, ומכיון שכן, בזמן בזה שאין עיכוב, נעשה גר גמור — גם ביחס לאכילת קדשים — ע"י מילה וטבילה בלבד.

לה. ושאלו על זה ¹⁷⁶ — שמלשון הרמב"ם ¹⁷⁷ "בשלשה דברים נכנסו ישראל לברית, במילה וטבילה וקרבן . . וכן לדורות כשירצה העכו"ם להכנס לברית . . צריך מילה וטבילה והרצאת קרבן", משמע, שהגיור נעשה ע"י שלשה

¹⁷⁰ (חולין ל, ב. 171) שחת ש"פ מסעי סל"ב ואילך. ¹⁷² ה' מחורסי כפרה פ"א ה"ב. ¹⁷³ פסחים צו, א. יבמות ע, ב. רמב"ם ה' ק"פ פ"ט ה"ט. הובא בפרש"י עה"ת בא יב, מד. ¹⁷⁴ צפע"נ על הדמב"ם ה' איסורי ביאה פי"ג ה"ד. ¹⁷⁵ מהד"ת יט, ב. ¹⁷⁶ הערות הת' ואנ"ש — מאריסטאון (גליון שנו — ס"א). ¹⁷⁷ ה' איסורי ביאה רפי"ג.